

AMMENİN İTİMADI ALEYHİNE CÜRÜMLER

Prof. Dr. Faruk EREM

I. UMUMİ BİLGİLER

1) *Âmmenin itimadı kavramı*: Muayyen sosyal münasebetlerin cereyan ettiği kolektif ve mütekabil itimat (1) olarak tarif edilebilen bu kavramda bazı suçların mahiyetini izah değeri mevcuttur. Meselâ «para»nın tedavülündeki suhulet böyle bir itimadın mevcut olduğundandır. Bu itibarla ceza hükümleriyle âmmenin itimadını korumak isteyen kanun vazıı isabetli hareket etmiştir.

Toplumda fertlerin bazı şeyleri ferden tahkik mecburiyetinde kalmaksızın, inanmak durumunda oldukları aşikârdır. Bu bir ihtiyaçtır (2) ve Devlet «âmmenin itimadı»nı korumakla bu ihtiyacı sağlayan kaideleri ceza himayesi altına almıştır. Meselâ kalpazanlık suçunda zarar çeşitlidir. Fakat «zararın ağırlık noktası» paranın tedavül kabiliyetine tesir etmesindedir. Ancak bu bakımdan kalpazanlıkta âmmeye yönelmiş suç vasfı görülebilir (3). Bu sebeple bir tek veya muayyen kişileri aldatmağa matuf parada veya itibarı âmmeye kâğıtlarında sahtekârlık sadece dolandırıcılık sayılacaktır.

Âmmenin itimadı aleyhine cürümlerin muayyen bir suç nevi olmadığı, suçların tasnifi için böyle bir kavramın fikir olarak kullanıldığı da ileri sürülmüştür (4).

Âmmenin itimadı ferdi bir vakıa değildir. Ferd itimadına karşı işlenen suçlar (dolandırıcılık, emniyeti suiistimal gibi) başka va-

(1) Manzini, VI, n. 1866; Civoli, Reati contro la fede pubblica, n. 3

(2) bk. Civoli, n. 3.

(3) Bu hususta bk. Carrara (Programma...), VII, § 3514.

(4) bk. Zerboglio, IV, s. 143 Manzini, VI, s. 1, nt. 1.

sıftadır. Âmmenin itimadı kavramında kollektif ve mütemadî bir vasıf görülür (5). Fakat bu böyle olunca bazı suçların, âmme itimadını aynı derecede ihlâl ettiği halde (hileli iflâs gibi) kanunun bir başka babında yer almasını izah başka ölçülerle mümkün olabilmektedir.

Umumiyetle, hakiki olanın taklidi sahtedir. Suçların pek çoğunda, başkasının hüsnüniyetinden faydalanmak mevcuttur. Bu itibarla pek çok suç, sübjektif bir ölçüye göre «sahtekârlık» saymak mümkündür. Fakat hukukî bir tasnif zarureti, bazı suçlarda kendisinden istifade edilen şeyin «âmmenin itimadı» olduğu noktasından hareketi gerektirmiştir. İftira, suç tasnii, yalan şahadet gibi suçlarda da âmmenin itimadını temsil eden adliyeye karşı suç vasfı olduğundan ayrı bir gurup sayılmıştır.

«Âmmenin itimadı» kavramını tamamiyle sun'î bulan müellifler de vardır. Böyle düşünenlere göre kanun, şekle müteallik sahtekârlıkları nazara almış, bundan husule gelebilecek hakiki zarar ihmal etmiştir. Diğer bir deyimle şekil esasın yerini almıştır (6). Âmmenin itimadına karşı işlenen cürümler babında gösterilmeyen şekillerin tağyirinde esas ihlâl edilen haklar nazara alınırken bu bapta muayyen şekillerin sahteliği ağır cezaları icap ettirecektir. Tenkitler bilhassa evrakta sahtekârlık hakkındadır. Meselâ «hususî evrakta sahtekârlık» yapmış olan kimsenin bununla takip ettiği maksat nazara alınmamaktadır. Evrakta sahtekârlığı hususî mülkiyete karşı işlenen suçlar olarak kabul eden müellifler de vardır (7). «Sahtekârlık fiili ile âmme itimadının ihlâl edildiği şuuru ne suçluda, ne de mutazarrır olan şahısta vücut bulmaz. Suçlu bakımından sahtekârlık cürmü, cürmî bir gayeye varmak için kullanılan bir vasıttadır. Bu itibarla gayenin mahiyetine göre vasıflandırılmak icap eder» (8). Âmmenin itimadı aleyhine işlenen cürüm olarak kanunda kabul edilen suçların mevzuu vesikaların bazılarında âmme alâkadar eden hiç bir cihet yoktur. Meselâ hususî bir iş için aktedilen mukaveledeki sahtekârlık âmmeden ziyade tarafları alâkadar eder.

(5) bk. Carrara (Programma...), VII, § 3355.

(6) Bu hususta bk. Zerboglio, IV, s. 150; bk. Proto (E.) il problema dell' Antigiuridicita nelfalso documentale, ss. 65.

(7) bk. Zerboglio, s. 152.

(8) Erman (Şahir), Sahtekârlık Cürümleri, (1952), n. 10.

2) *Âmmenin itimadı ve Devlet idaresi kavramı* : «Resmî evrak» da sahtekârlığın neticede «Devlet idaresi aleyhine cürümler» den sayılması fikri de ileri sürülmüştür. Vazifesini ifa ederken tecavüze uğrayan veya vazife görmekten men edilen Devlet memurunun durumu, resmî evrakta sahtekârlıkla da aynı derecede tecavüze uğramıştır. Yalnız tecavüz birinci halde fiil veya sözle, ikinci halde imtiyaz ve selâhiyetlerinin ihlâli suretiledir. Fakat «hususî evrak» da sahtekârlık için aynı şekilde düşünülemez. Zira bu çeşit evrak ile Devletin alâkası yoktur veya bütün suçlar Devleti ne kadar alâkadâr ederse alâkası o kadardır (9).

Bu düşünce isabetli değildir. Bir suç birden ziyade hukuki menfaati ihlâl e'miş olabilir. Bu itibarla evrakta sahtekârlığın «Âmmenin itimadı» aleyhine cürümlerden sayılması en ziyade bu itimadı ihlâl etmiş olduğundandır.

3) *İtimattaki âmme vasfı* : Birlikte yaşamak insanları bazı şeylere inanmağa mecbur etmiştir. Hemcinsi ile temasta bulunan insan inanmak ihtiyacındadır. Bu hayat tecrübe ve zaruretleriyle husule ge'len hususî bir itimattır. Buna mukabil meselâ Devlet bir kâğıda, üstünde yazılı miktarda para vasfı vermiş ise fert ona inanacaktır. Eğer resmî bir evrak muayyen bir hâdisenin veya anlaşmanın vukuunu gösteriyorsa o evraka inanmak lâzım gelecektir. Bu suretle fertlerde bir itimat uyanmış ise bu ne onların hayat tecrübelerinden, ne muhakemelerinden ve ne de hususî bir şahsın bunu temin etmiş olmasındandır. Bu böyle olsa idi ancak «hususî itimat» kavramı or'aya çıkardı. Devlet inanılmasını emretmiştir (bk. TCK. 532). Bu suretle umumî itimat kavramı, «âmmenin itimadı» mânasını almıştır, ayrıca «hususî itimat» da inanamayan olabilir. Âmmenin itimadı ise objektif bir kavramdır. Esasen inanılan şey paraya, evraka değil, âmme idaresinedir (10).

Bu suretle anlaşılınca âmmenin itimadı kavramı mücerret bir düşünce olmaktan çıkar, müsbet ve gerçek bir ölçü haline gelir. Müsterek itimat ile âmmenin itimadı aynı sayılmaz. «Umumun

(9) Bu hususta bk. Zerboglio, ss. 154.

(10) bk. Carrara (Programma...), § 3355 - 3356; kşz. Cívoli, Reati contro la fede pubblica, n. 3; Erman, Para, itibarı âmme kâğıtları, kıymetli damgalar ve âmme nak'iyat işletmeleri biletlerinin taklîdi suçu, Ankara HF. derg. 951, VIII, s. 277.

tekeffülü altındaki eşyayı çalmak» cürmünde (TCK. 491, b. 2) hırsızlığın şiddet sebebinin teşkil eden itimadın ihlâlinde, âmmenin itimadının değil müşterek itimadın ihlâli bahis mevzuudur. Zira Devlet burada emredici şekilde bir âmme itimadı görmemiştir. Halbuki kanunen tedavüle konan para hakkında Devletin istediği itimatta «âmme itimadı» vasfı aşıkârdır. Sahte para imalinde ihlâl edilen şey âmmenin paraya olan itimadıdır. Hileli iflâsın mala karşı suçlar babında yer alması, Devletin tacirde, meselâ Devlet memuru sıfatı görmediğinden, onun muamelelerine kat'î itimadı âmîr bir hükme bağlamağı doğru bulmadığındandır (11). Buna mukabil, tediye vasıtası olmak ve tedavül kabiliyeti bulunmak vasıfları «ticaret senetleri» nin âmmenin itimadını koruyan hükümlere dahil sayılmasını icap ettirmiştir (TCK. 349).

«Zimmet», «rüşvet» gibi suçlarda halkın itimadı zedelenmiş sayılır. Fakat bu münferiden memura karşı değil, idareye karşıdır. Bu itibarla bu çeşit suçlarda Devlet idaresine karşı cürüm vasfı daha hâkim görülmüştür.

Doğrudan doğruya ferdin bildiği bir şeyde «itimat» dan bahsedilemez. İtimat kavramında şahsen bilmemek vardır. Fertlerin toplum içinde doğruyu bilmek haklarıdır (12). Âmme itimadı, bu hakların ferdin kullanılmasını lüzumsuz kılmıştır. Bu itibarla âmmenin itimadı kavramını, sadece lüzumlu ve faydalı olduğu için kabul edilmiş bir unsura irca ve inhisar ettirmek doğru değildir. Âmmenin itimadı kavramını mücerret ve gayri muayyen olmaktan çıkarabilmek için onu hakiki mânasında almak lâzımdır. Bu gerçek mâna, ferdin toplumda aldatılmamak hakkıdır. İşte, âmmenin itimadı aleyhine cürümlerin ihlâl ettiği hak, budur.

4) *Âmmenin itimadı kavramının genişlemesi*: Halkın, kanunla tâyin edilmiş şekillere itimadı vecibesi şeklinde hulâsa edilmesi mümkün yukardaki anlayış doktrinde genişletilmiştir. Türk doktrininde ilk defa Erman bu kanaati ortaya atmış bulunuyor. Bu müellife göre «âmmenin itimadı, hukuk nizamının her hangi bir hukukî vakıayı isbat kabiliyetini tanıdığı şeylerle, doğruluk ve hakikiliğine herkes tarafından itimat edilmesini âmîr bulunduğu ha-

(11) Aksi : Carrara (Programma...), § 3359.

(12) Proto (E.), il problema dell' antigiridicità nell' falso documentale, ss. 52.

rici şekil ve âmetlerin sahtekârlıktan masun kalmalarını görmek ve bilmekten ibaret umumî ve içtimâî bir hak ve menfaattir» (13). Görülüyor ki bu anlayışa göre âmmenin itimadı münhasıran kanunî bir menşeden değil, «hukuk nizamı» ndan gelmektedir.

II. PARALARDA, İTİBARİ ÂMME KÂĞITLARINDA VEYA KIYMETLİ DAMGALARDA SAHTEKÂRLIK

A. UMUMİ BİLGİLER

1) *Hükümlerin umumî mahiyeti*: Bu bölümde yer alan kanun hükümleri, para veya benzeri kıymetlerin temsil ettiği «âmmenin itimadı» nı, bunu sarsacak fiillere karşı korumaktır.

Bu fiillerin korunmasında Devlet arasında menfaat iştiraki vardır. Zira milletlerarası ekonominin tesirlerinin diğer memleketlerde hissedilmemesi imkânsızdır. Bu sebeple kanunumuz hükümlerinde «Yabancı Paralar» dahi himaye görmektedir. Esasen kanunumuzun bu hükümleri «Kalpazanlığın Men'i» hakkındaki 20 Nisan 1929 Cenevre anlaşması hükümlerine uydurulmuştur. Bu anlaşma gereğince TCK.nun ikinci kitabının altıncı babının birinci faslı hükümleri ve ayrıca 4 ve 87. maddesi hükümleri değiştirilmiştir. Anlaşma «kalpazalık suçlarının mevzuu olan paranın millî veya yabancı Devlet parası olması» arasında fark görmemeği âmirdir (14). Anlaşma gereğince bu suçların «memleketimizde veya yabancı memleketlerde işlenmesi arasında hiç bir fark gözetmemek» lâzım geldiğinden TCK. 4. maddesi; «doğrudan doğruya takip ve tecziye edilmeleri icap ettiğinden» TCK.nun 6 (f. 4) maddesi, «kalpazanlık suçlarından dolayı yabancı memleket mahkemelerinden verilen hükümlerin Türkiyede tekerrüre esas tutulması» gerektiğinden TCK.nun 87 (b. 4). maddesi değiştirilmiştir (15).

Türk Devletinin de katıldığı anlaşmanın başlıca hükümleri şun-

(13) Erman (s. g. eser), n. 12.

(14) 2275 sayılı K. gerekçesi

(15) bk. 2275 sayılı K. gerekçesi

lardır (16) : Akit Devletler, müeyyide bakımından millî para ile yabancı para arasında fark görmeyeceklerdir. Bu kaide kanunî ve ab-dî her hangi bir mütekabiliyet şartına bağlanamaz. Her memleket kanununun müsaadesi nisbetinde parası taklit edilmiş Devlet dâ-vamın görüldüğü Devlet mahkemesinde «müdahil dâvacı» olabilir. Her memleket kalpazanlık konusunda araştırmaları bir merkezde toplayacaktır. Akit Devletlerin kurduğu bu merkezler kendi arala-rında doğrudan doğruya muhabere edebilir.

Eski Ceza Kanunlarında kalpazanlığa pek ağır cezalar verili-yordu. Bunun iki sebebi vardı. Evvelâ para basmak Devlet hâkimi-yetinin unsurlarından sayılıyordu. Diğer taraftan eski paraların pek basit şekilde imal edilmiş olmaları onların kolaylıkla taklit edilme-sini mümkün kılıyor ve bu suretle gerek itibarı sarsılan Devlet için ve gerek aldatılan fertler için çok tehlikeli bir suç meydana geli-yordu. Roma'da ve orta çağda kalpazanlara ateşte yakılmak sure-tiyle ölümlü cezası veriliyordu. Fakat halen para basmanın Devletin hâkimiyeti unsurlarından değil, sadece Devletin inhisarında bir hizmet olduğu kabul edilmektedir (17).

Kalpazanlık suçunun vahamet bakımından mübalâğa edilmeme-si lâzım geldiği, paranın imal tarzındaki mükemmelliğin bu suçta karşı hakiki bir teminat teşkil ettiği, suç istatistiklerinin bu sahada azalma kaydettiği ileri sürülmüştür (18). Bu düşünce kısmen isabet vardır. Para basım tekniğinin tekâmülü ve bu imkânın kolayca sağ-lanamıyacağı aşikârdır. Münferit kalpazanlık vak'aları ehemmiyet arzotmez, fakat hariçte mükemmel bir şekilde taklit edilmiş millî paranın dahile ithali halinde, adeden az olsa dahi bu çeşit vak'alar-da hâdisenin tevlit edeceği tepki küçümsenemez.

---

(16) bk. Comptes rendus de la conference internationale pour l'adap-tion d'une convention pour la répression du faux monnayage (Societe desnations), 1929; bk. Roux (J. A), mémoire relatif à l'extention de la convention de Geneve (Rev. int. du droit pénal, 1929, s. 218; Pella (V.), la coopération des etats dans la lutte contre le faux monnayage (Paris, 1927); Erman (Sah-tekârlük cürümleri), s. 40.

(17) bk. Garraud, IV, n. 1309; Chanvean - Hélie, II, n. 567, 570 ksz. Logoz, II, s. 492.

(18) Garraud, IV, n. 1310; Zerboglio, s. 196.

2) *Kanunî himayenin mevzuu* : Kanun muayyen mevzuları himaye etmiştir.

a) *Para* : Kanunen para olarak tedavül eden şeyler himayeden faydalanmaktadır. Fakat her halde bir kanuna dayanılarak ve para olarak tedavüle konulmuş olmaları ve tedavülden kaldırılmamış veya tedavülden kaldırılma müddetinin henüz dolmamış bulunması şarttır. Tarihi paralarda kalpazanlık suçu işlenmiş olamaz (19). Bunların taklidi ve sürülmesi dolandırıcılıktır. Henüz tedavüle konmamış bir parayı, halkın bu paraya henüz alışmadığı bir zamanda bu durumdan istifade ederek sürmek için kalp olarak imal eden ve bu sırada yakalanan kimse, hakiki para henüz tedavüle konulmadığı için cezalandırılmıyacaktır. Bir anlayışa göre bu hâdisede 324. madde tatbik olunmalıdır. Bu görüş isabetli değildir. Ortada para olmadıkça onun taklidinden bahsedilemez. Bir şeyin sadece fiilen para gibi mübadele vasıtası olması, hattâ bu yolda bir örf ve âdetin mevcudiyeti kâfi değildir (20). Mevhum veya mevcudiyeti sona ermiş bir Devletin parasını taklit veya tağyir bahis mevzuu olmaz. netlerle iltibas husulüne mahal olmadığı» kanunun gerekçesinde

Millî zinet altınları hakkında da 316. madde hükmü tatbik olunur (TCK. 316, f 2). Fakat «altın suyuna batırılmış gümüş mecdiye çeyreğini altın diye borcuna mukabil veren kimsenin hareketi dolandırıcılık» sayılmıştır (21). Millî zinet altınlarını Maliye Bakanlığı şöyle tarif etmiştir : «Darphanede basılmış olup da alınıp satılması veya kullanılması men edilmemiş olan bilimum ziynet altınları». «Altın sikkenin tedavülden kaldırıldığı hakkında kanunî bir hüküm bulunmamasına binaen bunlar hakkındaki kalpazanlık fiillerinde 316. maddenin tatbikine karar verilmiştir» (22).

b) *İtibarı âmme kâğıtları* : Ceza Kanununun tatbikinde «itibarı âmme kâğıtları para gibidir» (TCK. 331). Kanun bunları, para gibi

(19) Civoli, dei delitti contro la fede pubblica (Enciclopedia...), s. 13; bk. Erman (sahtekârlık cürümleri), s. 56.

(20) kşz. Erman (s. g. eser), n. 12; bk. Clere, II, s. 144; Goyet, s. 102.

(21) ICD. 10.9.936, e. 1195, k. 1410; bk. Erman (sahtekârlık cürümleri), s. 58, 60; bk. 2275 sayılı K.nun Ad. Komis. gerekçesi. 58, 60; bk. 2275 sayılı K.nun Ad. Komis. gerekçesi.

(22) Maliye Bakanlığı. 12.4.946, n. 1/5121; Tev. İçt. 1.4.953, e. 9, k. 40; bk. Erman, s. 62.

himaye ettiğinden paralara müteallik kanun hükümleri bunlar hakkında da tatbik edilecektir.

«İtibarı âmme kâğıtları tabiriyle kanunen para gibi tedavül edenlerden başka Hükümetler tarafından ihraç edilmiş hâmile muharrer senetler ve kuponlar ve haiz oldukları mezuniyete binaen müesseseler tarafından ihraç edilmiş olup da kanunen tedavül etmekte bulunan diğer bütün evrak ve senetler maksuttur» (TCK. 331). Kanunun bu hükmünün Hükümet veya âmme müesseselerinin «kredi vasıtası» olan her çeşit evrakı kasdettiğini kabul etmek icap eder. Bu itibarla «Milli Piyango Biletî» ni itibarı âmme kâğıtlarından sayan içtihatla isabet yoktur (23). Buna mukabil «Tasarruf Bonoları», «Tahviller» gibi evrak ve bunların kuponları itibarı âmme kâğıtlarındandır. Bir evrakın böyle sayılabilmesi için ihraç selâhiyetinin bir kanuna dayanması şarttır. «Senetler tâbiri Hükümetten mezuniyeti haiz müesseselerin çıkarıp kanuna göre tedavül eden evrak ve senetler olduğu vazıhan anlaşılmakta olduğundan tatbikatta yalnız tedavül kabiliyetine göre poliçe ve emre muharrer senetlerle iltibas husulüne mahal olmadığı» kanunun gerekçesinde açıklanmıştır (24). Diğer taraftan itibarı âmme kâğıtlarında yalnız kredi vasıtası vasfının değil, âmme kredisi vasfının da araştırılması icap eder. Sadece tediye vasıtası olan evrakta bu vasıf yoktur.

Madenî para sahtekârlığı, kâğıt para sahtekârlığına nazaran az rastlanan hâdiseler haline gelmiştir. Zira madenî paranın taklidinde bir miktar maden kullanmak, bunu muhafaza etmek gibi güçlükler vardır. Kâğıt para sahtekârlığı bu bakımdan daha kolaydır ve büyük kıymetteki paralar, halen kâğıt para haline gelmiştir.

Yukarda izah edildiği üzere itibarı âmme kâğıtları «para» gibidir (TCK. 331). Kanun, paralar hakkındaki bütün hükümlerin itibarı âmme kâğıtları hakkında da tatbik edilebileceğini işaret etmiştir.

İtibarı âmme kâğıtlarını tarif hükümde (TCK. 331) bu kâğıtlardan bir kısmını «kanunen para gibi tedavül ettiği», diğer bir kısmının da paraya benzetildiği anlaşılmaktadır. O halde kâğıt para-

(23) CGK. 7.2.944, 22/22.

(24) 2275 sayılı K. gerekçesi: bk. Erman (Sahtekârlık cürümleri), s. 64.

nın kanun nazarında itibarı âmme kâğıtlarından sayıldığı neticesine varmak mümkündür. Bununla beraber kanunun altıncı babının birinci faslı hükümlerinin uğradığı tadilat sırasında madeni para ile kâğıt paranın tefrik edilmediği ileri sürülebilir. Esasen bu fasla tesir etmiş olan milletlerarası anlaşmada da daha ziyade kâğıt para esas tutulmuştu (25).

B. KALPAZANLIK CÜRÜMLERİ

1 — Umumi kalpazanlık :

a) Suçun umumi vasfı :

Kalpazanlık, ceza hukuku tarihçesinde ilk zamanlarda dolandırıcılığın bir çeşidi sayılmıştı. Bilâhare kalpazanlıkta âmme itimadını sarsan vasıf görüldü (26). Kalpazanlığın bir «hırsızlık» veya «sahtekârlık vasıtasıyla dolandırıcılık» olduğu, eğer para tâgyir edilmiş ise Devletten bir şey çalınmış olduğu, bu itibarla kalpazanlığına ait hükümlerin kanundan çıkarılması lâzım geldiği fikri ileri sürülmüş ise de kanunlarda bu fikir benimsenmemiştir. Kanun kalpazanlığı, onda mevcut olan dolandırıcılık, hırsızlık ve sahtekârlıktan ayrı ve müstakil suç saymıştır (27). Zira kalpazanlık, suçlunun ve aldatılan şahsın haricine, bu iki şahsa yabancı pek büyük adette kimselere taşar (28). Kalpazan, paranın hakikililiği hakkındaki itimadı, âmmenin itimadını sarsmıştır (29).

b) Suçun maddi unsuru : TCK.nun 316. maddesine göre milli veya yabancı paraları «taklit», «zahiren daha yüksek bir kıymeti

---

(25) bk. Logoz, II, s. 490; Garraud, IV, n. 1313; bk. Ahmed Hamdi, Meskûkâtı madeniye ile evrakı nakdiye arasındaki farkların tevliit ettiği ahvale ait bir mütalâa, Ceridei Adliye, 1338, n. 6, s. 412.

(26) Bu hususta bk. Anlaşma : Instruments officiels de le conférence, m. 3, b. 1; «hileli surette» tâbiri için bk. s. 71.

(27) Garraud, IV, n. 1309; kşz. Chanvean - Hélie, II, n. 569; Erman (sahtekârlık cürümleri) s. 21; Rossi, II, s. 129; Liszt, II, s. 338.

(28) bk. Rossi (Garraud'dan naklen, IV, n. 1309).

(29) Garraud, IV, n. 1309, Erman (s. g. makale), s. 277.

haiz göstermek için paraları tağyir» ve bunlara benzetilen fiiller suçun maddî unsurunu teşkil eder. Taklit, tağyir, ithal gibi, kanunda sayılan fiillerin hepsinde aynı vasıf yoktur. Hattâ bu fiillerin bazılarında tamamiyle tâli vasıf görmek dahi mümkündür. Fakat kanun, bu fiillerin hepsini aynı vahamette görmüştür. Halbuki, İsviçre Ceza Kanununda olduğu gibi bu fiilleri farklı cezalara tabi tutsa idi (30) daha doğru olurdu. Meselâ kalp parayı imal eden ile bu imal ile alâkası olmayan, sadece süren aynı cezaya çarptırılmamahtı.

aa) *Taklit*: Paranın gayri meşru surette meydana getirilmesi paranın taklit edilmesidir. Bu suretle hakiki para «taklit» edilmiş olur. Taklitte muvaffakiyet derecesinin suçun teşekkülüne tesiri yoktur (bk. TCK. 321). Fakat taklitte hakiki olana benzetme gayreti görülmelidir. Eğer bu yok ise taklitten bahsedilemez (31). Kısacası kalp parada «iğfal kabiliyeti» veya «sürüm kabiliyeti» mevcut olmalıdır (32). Taklit ile ortaya çıkan şeyin, paranın hiç olmazsa başlıca vasıflarını, gayri muayyen adette kimseleri, yani halkı aldatabilecek şekilde haiz olması lâzımdır. Bu hususiyet mevcut değil ise, yani taklit edilen şey istisnaî olarak münferit muayyen kimseleri aldatmağa matuf ise suç âmmenin itimadına karşı bir suç değil, sadece dolandırıcılıktır (33). Fakat «sürüm kabiliyeti» ni tâyin ederken herkeste kalp parayı teşhis hususunda teknik bir bilgi ve tecrübenin mevcut olmadığını düşünmek lâzımdır (34). Paraya ait muayyen işaretleri taşımayan, fakat hakiki madeni paranın büyüklüğünde imal edilmiş ve çok aşınmış para gibi sürülmek maksadiyle yapılmış bulunan sikkeler bakımından fail kalpazanlıktan takip edilemeyecektir, ortada sikke sürülmüş ise dolandırıcılık, sürülmeğe teşebbüs edilmiş ise dolandırıcılığa teşebbüs hali mevcuttur (35). Yine aynı sebeple tedavülde bulunsa dahi madeni bir parayı altın suyuna batırarak fazla değerinde sürmek kalpazanlık sayılmaz, dolandırıcılıktır.

(30) bk. İsviçre CK. 240 - 244; Logoz, II, ss. 492.

(31) bk. Carrara (Programma...), VIII, § 3521; Erman (s. g. makale), s. 277.

(32) bk. Erman (s. g. makale), s. 278; Chanvean - Hélie, n. 582; Clere, II, s. 145; Zerboglio, s. 196.

(33) Manzini, VI, n. 1873; bk. Zerboglio, s. 196.

(34) Zerboglio, s. 196.

(35) Garraud, IV, n. 1313; Chanvean - Hélie, II, n. 582; Goyet, s. 102.

bb. *Tağyir*: Bu halde hakiki para mevcuttur. Fakat «zahiren daha yüksek bir kıymeti haiz göstermek için» tağyir edilmiştir (TCK. 316, b 2). Bu hal «dolandırıcılık» a yaklaşır, bir veya müteaddit, fakat muayyen kimseleri aldatmak için para tağyir edilmiş ise dolandırıcılık, aksi takdirde kalpazanlık mevcut olacaktır.

«Tağyir» de bir maddenin aslı halinin terkiibini değıştirmek mânası hâkimdir. Böyle anlaşılınca tağyir ancak «madeni paralar» da mümkün olabilir. Fakat miktarını azaltmak suretiyle de tağyirde bulunulabilir, paranın bir kısmını yontmak veya kimyevi maddelerle bir miktarını aşındırmak gibi (36). Fakat bu hal ancak, maden değeri olan paralar için işlenmiş bir suç olabilir. Madeni paranın aynı terkiple ve hattâ daha pahalı maddelerle imali de mümkündür. Esasen paranın kıymeti her zaman maden değeri demek değildir (37). Böyle hallerde tağyirden değil, «taklit» den bahs olunmalıdır.

cc. *Taklit ve tağyirden sonraki fiiller*: Taklit ve tağyir ile fiilin tekemmül etmiş olacağı düşünülebilir. Fakat bu suçun vahametini nazarı alan kanun taklit veya tağyirden sonraki bazı fiillerde bunların bazılarında sadece yataklık, mazılarında sadece izahî hareketler vasfı bulunmasına rağmen müstakil suçluluk hali görmüştür.

a') *Yataklık*: TCK.nun 316. maddesine göre (b 3): «taklit veya tağyirde iştiraki olmaksızın taklit veya tağyir eden kimse veya mutavassıt ile anlaşarak taklit veya tağyir edilmiş olan paraları memlekete sokan veya muhafaza eden yahut her hangi bir suretle tedavüle koyan veya asıl fail ile tedavüle koyanlar arasında tavassutta bulunan» kimse «müstakil fail» olarak cezalandırılacaktır. Bu hükümde «iştiraki olmamak» tan kanunda bahse lüzum yoktur. Zira taklit veya tağyir eden veya mutavassıtla anlaşma olması veya olmamasının neticeye tesiri yoktur.

Kalp parayı memlekete sokmanın kaçak yollarla olması şart değildir. Resmen beyan suretile de sokmak kanunun bu hükmüne girer. Kalp parayı sadece muhafaza etmek dahi müstakil suç sayılmıştır. Tedavüle koymak, kalp parayı şürmektir. Sahtekârlıkta, sahte varakanın kullanılması ne ise, kalpazanlıkta parayı tedavüle

(36) bk. Carrara (Programma...), VII, § 3522; Erman (s. g. makale), s. 284, bk. Zerboglio, s. 198; Chanvean - Hélie, II, n. 577.

(37) Zerboglio, s. 210.

koymak odur (38) fikrinde isabet görülemez. Zira kalp paranın sadece muhafazası dahi suçtur. Kaldı ki «sahtekârlık âmmenin itimadı aleyhine işlenen bir suç sayılınca, sözü geçen itimat mücerret bir para veya sair kıymetin taklit edilmiş olmasının şuyuu ile sarılacağı cihetle artık tehlikenin, zarara inkılâp etmesini beklemeğe mahal yoktur. Sadece taklit fiili ile suçun tamamlandığını kabul etmek hukuken zaruridir» (39), ayrıca tedavüle koymak şart değildir. Tedavüle kalp paranın ivazsız surette konması dahi (iane vermek, teberruda bulunmak gibi) kâfidir (40).

b') *Almak*: TCK.nun 316. maddesine göre (b 4) «tedavüle koymak maksadiyle taklit veya tağyir edilmiş olan paraları, taklit veya tağyir eden kimseden veya bir mutavassıttan satın alan yahut her ne suretle olursa olsun alan» kimse dahi müstakil fail addolunur.

çç. *Birden ziyade fiilin işlenmesi*: Yukarda gösterilen fiilleri başka başka kimseler işlerse her biri müstakil fail olarak cezalandırılır. Fakat aynı şahsın birden ziyade fiili işlemesi (meselâ kalp parayı imal eden aynı şahsın bu parayı sürmesi gibi) halinde çeşitli düşünceler vardır.

Bir anlayışa göre imal ile sürme ayrı ve müstakil fiillerdir. Her biri arasında zaman da geçmiş olabilir ve imal cürmü, meselâ zamanlaşımına uğradığı halde sürme fiili uğramamış olabilir (41). Diğer bir anlayışa göre müteaddit fiiller, eğer aynı fail tarafından işlenmiş ise ortada bir tek suç vardır. Hukuk tekniği bakımından kalpazanlık suçunda taklit (veya tağyir) «teşebbüs» hakkındaki umumî hükümlerden istisna edilmiş ve kanun maksada vusulden evvelki bir safhada suçun tekemmülünü kabul etmiştir (42). Kanunumuz bu ikinci anlayışı benimsemiştir (43).

dd. *Teşebbüs ve iştirak*: Paranın tedavüle konması şart olmadığına göre bu suçta «tam teşebbüs» mümkün değildir. Şartları mevcut ise «nakıs teşebbüs» mümkündür. Kalp para imal ederken

(38) Carraud. IV, n. 1316.

(39) Erman (s. g. makale), s. 285.

(40) Aynı: Garraud, IV, n. 1316.

(41) Garraud, IV, n. 1303.

(42) Manzini, VI, n. 1874; kşz. Logoz, II, s. 497.

(43) bk. Erman (s. g. makale), s. 286; Lucchini, m. 256, n. 2.

yakalanan ve imal ettikleri paraların üzerinde henüz paranın başlıca işaretlerini koymağa vakit bulamayanların nakis teşebbüsten cezalandırılması lâzımdır (44). «İhzarî hareketler» kanunda ayrıca cezalandırılmamış ise umumi kaideye tabidir (45). Kalpazanlığa yarayacak âlet ve saire hakkındaki suç (TCK. 324) ihzarî hareketlerin müstakil suç sayılmasına misaldir. Esasen bu âlet ve sairenin imali, bulundurulması gibi hareketler, suç işleme niyetine kâfi derecede delâlet etmektedir (46). Bu itibarla bu çeşit ihzarî hareketlerin müstakilen cezalandırılmasında haksızlık yoktur. Ayrıca bu hareketlerin cezalandırılmasında suçu önleyici hassa mevcuttur. Fakat her halde suç kasdına kat'i surette delâlet edecek âlet ve saire bahis mevzuu olmalıdır. Kanunun 324. maddesindeki «münhasıran» tâbirinin mânası da budur. Çifte mânaya gelebilecek hâdisede bu hüküm tatbik edilemez.

Bu suça umumi kaideler gereğince aslı (hattâ azmettirme) veya fer'i «iştirak» mümkündür. Yalnız fer'i iştirak hükümlerinin tatbiki için, iştiraki meydana getiren fiilin, aslı fiil halinde kanunda nazara alınmamış olması lâzımdır.

ee. *Müteselsil suç* : Bir tek kalp paranın imal edilmiş olmasıyla suç tekemmül etmiş sayılır. Kalp paraların adedinin ehemmiyeti yoktur. Bununla beraber birbirinden tamamıyla ayrı telâkki edilmesi mümkün fiiller (başka başka Devletlerin paralarını taklit gibi) aynı «suç kararı»nın icrası cümlesinden iseler «müteselsil suç» (TCK. 80) sayılırlar (47). Kanunun metninde, cemî olarak «paralar»dan bahsedilmesi bir tek paranın suçu meydana getirmeyeceğine delâlet edemeyeceği gibi, müteselsil suç ihtimalini de redde sebep sayılamaz.

c) *Suçun manevî unsuru* : Kalpazanlık suçunun «tahsis» ile işlenmesi mümkün değildir.

aa. *Hata* : Paranın kalp olduğunu bilmemek (kalp olduğunu bilmediği parayı memlekete sokmak gibi) suçun mevzuuna taallük eden «hata»dır, umumi kaide gereğince «kast»ı kaldırır. Yal-

(44) kşz. Lucchini, m. 256, n. 1.

(45) Manzini, IV, n. 1874; Erman (s. g. makale), s. 288; bk. Logoz, II, s. 495; bk. Zerboglio, s. 205.

(46) bk. Zerboglio, s. 217; kşz. Garraud, IV, n. 1313.

(47) Manzini, VI, n. 1874; Erman (s. g. makale), s. 289.

mez bilmeden kalp parayı almış, paramın kalplığından şüpheye düşmüş, bunu tahkik etmeden memlekete sokmuş olanda, kasdın mevcut olup olmadığı münakaşa edilmiştir. Bir anlayışa göre (48) şüphe, kast için kâfi değildir, taksir ise parayı alanda, parayı verendeki kadar mevcuttur. Bu düşüncede isabet yoktur. Zira ceza hukukunda şüphe, bilmek demektir. Kalp olduğunda şüphe ettiği parayı süren kimsede kast teşekkül etmiştir.

bb. *Umumî - hususî kast* : Kalpazanlık suçunda «umumî kast» dan ayrı olarak bir hususî kasdın, yani kalp parayı, sürmek maksadiyle imal etmek kasdının da mevcudiyetini şart koşanlar varsa da aksini kabul eden düşünceler de vardır :

a') *Hususî kasdın aranması* : Failin cezalandırılması için «umumî kast» kâfi değildir, paramın mese'lâ taklidinin tedavüle koymak maksadiyle yapılması icap eder. Bir kimsenin maharetini göstermek veya başkalarını aldatarak eğlenmek,ecessüs toplamak gayesiyle teşhir etmek gibi niyetlerle sahte para imal etmesinde kalpazanlık suçu görülemez (49). Esasen «failde böyle hususî bir kasdın aranmasının sebebi, işlenen suçun âmmenin itimadı aleyhinde bir suç olmasından ibarettir, âmmenin itimadının sarsılabilmesi veya tehlikeye maruz kalması için imal olunan sahte kıymetlerin tedavüle konması veya bu maksatla meydana getirilmesi lâzımdır» (50). Eğer fail böyle bir maksatla kalp parayı imal etmemiş, fakat bilâhare fikrini değiştirerek parayı sürmüş ise ancak bu fiilinden cezalandırılması lâzım gelecektir (51).

b') *Umumî kasdın kâfi görülmesi* : Böy'e düşünenlere göre (52) kalpazanlık suçu için ne hususî kast, ne menfaat saiki aranır. Suçun husule gelmesi için, tedavülün zarar görmesi şart değildir, böyle bir zarar tehlikesinin husule gelmesi kâfidir. Paramın kalp olarak imali ile birlikte böyle bir tehlikenin husule geldiğini kimse inkâr edemez. Zira bu para failde imal sırasında böyle bir niyet mevcut ol-

---

(48) Carrara (Programma...), § 3532.

(49) bk. Carrara (Programma...), § 3531; Garraud, IV, n. 1317; Goyet, s. 103; Clere, II, s. 146; kşz. Zerboglio, s. 199.

(50) Erman (s. g. makale), s. 200; bk. Garraud, VI, n. 1317; Logoz, II, s. 497; Zerboglio, s. 209; bk. Erman, s. 89.

(51) Clere, II, s. 146.

(52) Manzini, VI, n. 1875.

masa dahi her an tedavüle konabilir. Ayrıca kalp parayı imal edenin ölümü, bunların çalınması, kaybedilmesi gibi hallerde başkaları tarafından da tedavüle konabilir.

Bu düşünce daha isabetlidir. Şaka etmek, inceleme maksadiyle hareket etmiş olmak, tezyinde kullanmak gibi hallerde (53) haksız bir tecziyeyi bertaraf etmek için «kast nazariyesi» hakkındaki esaslar kifayet eder.

Bununla beraber bazı kanunlar (meselâ İsviçre CK. 327) kalpazanlık niyeti olmaksızın sahte para imalini, cezası oldukça hafif, fakat müstakil suç saymışlardır. Bu hal, kalp paranın daima bir tehlike teşkil edecek olmasındandır (54).

ç) *Cezaya müessir sebepler*: Kanun kalpazanlık suçunda bazı kanunî şiddet ve tahtif sebepler kabul etmiştir:

aa. *Kanunun kabul etmediği sebepler*: Kalp paranın üstünde yazılı kıymetin büyüklüğüne göre cezanın artırılması isabetli olurdu. Böyle bir hüküm tadilden evvel kanunumuzda mevcut idi. Mevaz kanunda da «taklit veya tağyir edilen paranın veya ticarî değeri çok yüksek ise» cezanın arttırılacağı hükmü (m. 256) yer alıyordu. Zira failin kasdında da bir ağırlık mevcut bulunmuş, fiil sadece objektif olarak değil, sübjektif cepheden de bir vahamet iktisap eylemiştir (55). Kanunumuzda böyle bir hüküm olmamasına rağmen hâkimin «umumî takdir hakkı» na bu cihetin tesir edeceği tabii görülmelidir. Kanun, bilmeyerek aldığı kalp parayı sürmek suçunda (TCK. 320) suç konusu paranın miktarına nazaran misillenen bir «nisbî para cezası» kabul etmiştir ki daha ağır olan suçlarda neden bu usule riayet edilmediği anlaşılamamaktadır.

Kanun, bu suçta, çeşitli hareketleri müstakilen suç meydana getirebilecek saymıştır. Fail, bu fiillerden, birden ziyade işlemiş ise (kalp parayı imal edenin aynı zamanda sürmesi gibi) cezasının kanunî bir şiddet sebebi ile artırılması düşünülebilir. Fakat kanunumuzda böyle bir hüküm yoktur. Bu halin de hâkimin «umumî takdir hakkı» na tesir etmesi lâzım gelir.

(53) Manzini, VI, n. 1875; Logoz II, s. 493.

(54) bk. Clere, II, s. 146.

(55) Manzini, VI, n. 1876; bk. Erman (s. g. makale), s. 282.

bb. *Kanunî şiddet sebebi*: TCK. nun 319. maddesine göre işlenen fiiller neticesinde «Devletin veya yabancı bir Devletin parasının kıymetten düşmesini mucip olmuş veya dahilde veya yabancı memleketlerde Devletin veya parası taklit edilen yabancı Devletin itibarı tehlikeye düşmüş ise» ceza artırılır.

Paranın kıymetten düşmesini para hacminin artması neticesinde paranın kıymetinin azalması şeklinde anlamak lâzımdır. Nazari olarak para hacminde en ufak bir artışın değere tesiri iddia edilebilir. Fakat kanun bu hükmü ile paranın kıymetinde hissedilir, müşahhas bir düşmeyi nazara almıştır ki bu ancak büyük miktarda kalp paranın sürülmesiyle mümkündür. Bu düşmeyi piyasaya kalp para sürülmüş olmasının tevlit etmiş olması da şarttır.

Parası taklit edilen Devletin dahilde veya hariçte itibarının düşmesi yolundaki şiddet sebebi o Devletin «malî itibarı» na taallük eder. «Bir Devletin iç ve dış piyasalardaki malî itibarı ise, dahilde ve hariçte borç münasebetlerine girişebilmesi, istikrazlar aktedebilmesi, bir kelime ile kendisine kredi açılmasını temin edebilmesi demektir» (56).

Şiddet sebebinin birinci şeklinde neticenin tahakkuk etmiş (yani paranın kıymetten düşmüş) olması şarttır. İkinci şekilde ise Devletin malî itibarının fiilen sarsılmış olması şart değildir, bu itibarın sadece «tehlike» ye düşmüş olması da kâfidir.

Kanunumuzda bir başka teşdit sebebinin mevcut olması temenni edilirdi. Eğer fail, çok miktarda kalp para imal ederek bunlardan mühim bir kısmını da piyasaya sürmüş ise bu hal - paranın kıymetinde hissedilir bir düşme olmasa dahi - şiddet sebebi sayılmaydı. Çünkü böyle bir halin acemice ve mahdut bir sürümle cezalandırılan bir kimsenin fiilinden daha vahim olmak lâzım gelir (57).

cc. *Kanunî tahfif sebebi*: TCK. nun 321. maddesine göre «taklit veya tağyir edilen paranın kalphı kolaylıkla anlaşılabilir surette ise» ceza indirilir. Bununla beraber paranın «sürüm kabiliyeti» ni tamamiyle ortadan kaldıracak derecede benzemezlik halinde suçtan bahsedilemez, ancak taklidin kolaylıkla anlaşılabilir

---

(56) Erman (s. g. makale), s. 294.

(57) Bu hususta bk. Chanvean - Hélie, n. 575.

olması tahfif sebebidir. «Böyle bir kolaylığın mevzuubahs olabilmesi için hususi bir bilgiye, dikkatli ve ince bir tetkike lüzum görülmemek iktiza eder» (58).

Kalpliğin, kolaylıkla anlaşılabilir olmasını kanun şu düşünce ile tahfif sebebi saymıştır: Böyle hallerde paranın sürümü güçlükle mümkün olabilecek ve kalp paranın tedavül kabiliyeti azalacağından, fiilden doğacak zarar da mahdud kalacaktır.

Eğer para iyi taklit edilememiş ise her halde bu failin iyi niyetinden, bunu böyle istediğinden değildir. Kâfi teknik imkâna veya maharete sahip olmadığındandır. Bu itibarla tahfif sebebinin failin «irade» si ile alâkası yoktur, tamamıyla az zarar ihtimaline müstenit, objektif bir sebeptir.

Bu halin, kanunî tahfif sebebi sayılmasında isabet olup olmadığı da düşünülebilir. Zira kalp parada az veya çok, taklit kusuru daima mevcuttur. Bu itibarla keyfi bir tatbıkata imkân verilmiş olabilir (59). Bununla beraber kaba bir taklidin, kalp paranın tedavülünü zorlaştırdığından zararın az olacağı düşüncesi daha doğrudur.

Paranın kalpliğinin kolay anlaşılabilir, olmasının kanunî tahfif sebebi sayılması muvacehesinde, pek mükemmel yapılmış kalpazanlığın cezayı arttırıcı sebep sayılması lâzım geleceği de düşünülebilir. Fakat kanun böyle bir hüküm sevk etmemiştir. Zira tecziye de esas parada sürüm kabiliyetidir (60).

çç. *Faal nedamet*: TCK. nun 326. maddesine göre suçu «işledikten sonra Hükümetçe haber alınmazdan evvel» suç mevzuu «şeylerin taklit veya tağyir veya imaline veya tedavüle konmasına mani olanlara ceza verilemez». Kalpazanlık suçunun bazı hallerde pek vahim neticeler tevhit edebileceği, maddi unsurların icrasından sonra neticeye suçlunun mani olmasına cezasızlık tanımak suretile suçların tekemmülüne mani olunması kanun vazuna daha ihtiyatlı bir hareket görünmüştür. Devlet «ceza siyaseti» mülâhazası ile «cezalandırmak hakkı» ndan vazgeçmiştir (61). Bu hüküm sadece cezayı kaldıran bir sebeptir.

(58) Erman (s. g. makale), s. 294.

(59) bk. Manzini, VI, s. 20, nt. 3; bk. Erman (s. g. makale), s. 296.

(60) bk. Chanvean - Hélie, II. n. 582.

(61) Manzini, VI, n. 1376; Zerboglio, s. 213.

Bazı yabancı ceza kanunlarına göre, neticeye mani olmak kâfi değildir, ayrıca diğer suçluların da kimler olduğunun ihbarı lâzım gelmektedir (62). Kanunumuz bu şartı aramamıştır. Fakat bu husus men edilmiş de değildir. Kanunumuz, gayri ahlâkî sayılması mümkün bir hareketi hukuken teşvik etmek istememiştir, fakat böyle bir hareket kendiliğinden vukua gelirse bundan kamu hukuku yönünden faydalanmağı da reddetmemiştir (63). Bununla beraber hükmün tatbiki sırasında, diğer suçları ihbar etmemiş olmanın, ademi istifade sebebi sayılması kanuna aykırı olur. Bununla beraber suç ortaklarını ihbarın gayri ahlâkî sayılması fikri de kabili münakaşadır. Eğer böyle kabul olunursa suçlular arasındaki tesanüdün ahlâkî sayılması lâzım gelecektir ki (64) makul bir şey değildir. Eğer sayılan hususlara mani olmak için diğer suçluları fail ihbar etmiş ise bu dahi muteber sayılır. Zira kanun neticeye mani olmak için failin ne gibi vasıtalar kullanabileceği hususunu tahdid etmemiştir. Fakat sadece diğerlerini ihbar cezasızlık sebebinin iktisabına kâfi değildir (65). Zira nedametın muayyen bir netice vermesi şarttır.

Kanun, samimi bir nedameti değil, neticelere mani olan müsbet bir hali nazara almıştır. Faili bu harekete sevkeden «saik» yakalanmak korkusu veya diğer suçlularla arasında çıkan bir menfaat anlaşmazlığı olsa dahi hüküm tatbik edilecektir. Bunun aksi de varıttır. Tamamiyle samimi bir nedamet duygusu ile hareket etmiş olmasına rağmen eğer fail tağyire, imale ve en nihayet tedavüle konulmaya mani olamamış ise hüküm tatbik edilemeyecektir. Bununla beraber cüz'i bir miktarın tedavüle konulmasına mani olmamış, büyük kısmın tedavüle konulmasına mani olabilmiş kimse- nin hükümden istifadesi icap eder. Zira büyük zarar önlemiş olmak, kanunun maksadına uygundur.

Faal nedametın «Hükümetçe haber alınmazdan evvel» vukuu şarttır. Failin, sadece diğer suçluların meydana çıkmasını sağlayan veya kolaylaştıran ihbarları bu hükme dahil sayılamaz. Takibata başlayabilecek veya bu yolda emir verebilecek her hangi bir ma-

---

(62) bk. Fransız CK. 138, bk. Garraud, IV, n. 1331; Erman, s. 299; Manzini, VI, n. 1876.

(63) bk. Manzini, VI, n. 1876.

(64) Manzini, VI, n. 1876; Erman, s. 299.

(65) Aksi; Manzini, VI, n. 1876.

kanun hâdiseden haberdar olması halinde «Hükûmetce haber alınmış» farz olunur.

Suçta iştirak edenlerin ihbar halinde ceza görmemelerini intaç eden bu müessesede üzerinde tereddüt haksız değildir. Bununla beraber iktisadî veya siyasi neticeleri pek vahim olan suçlarda Devletin fevkalâde vasıtalarla müracaat etmesi doğru olur, geç kalmış bir ceza yerine zamanında önleme daha faydalıdır (66). Buna rağmen adalet, suç ile mücadelede ancak kendine uygun vasıtalar kullanılmak zorundadır. Bu çeşit bir ihbarı meşru gösterecek derecede zaruret mutasavver değildir. Esasen tatbikatta hakiki bir «nedamet» e tamamiyle cevap veren hâdiselere rastlanamamaktadır.

C. Müstakil suç sayılan diğer hareketler :

a) *Anlaşmasız sürüm* : Taklit veya tağyirde aslî veya ferî iştiraki olmasa dahi taklit veya tağyir fiilini işleyen (veya bir mutavassıt) ile anlaşarak taklit veya tağyir edilmiş olan paraları memlekete sokmak ve yine bu anlaşma neticesi olarak muhafaza etmek, tedavüle koymak taklit ve tağyir fiillerinin ezalariyle cezalandırılan hallerdendir (TCK. 316). Fakat böyle bir anlaşma olmaksızın da, kendi nam ve hesabına, tedavüle koymak için taklit veya tağyir edilmiş paraları memlekete sokmak, kabul etmek, muhafaza etmek veya tedavüle koymak mümkündür veya anlaşmanın tesbit edilememiş (67) olmasından veya anlaşmanın işaret edilen kişilerden başkalarıyla vukua gelmesinden dolayı hâdiseyi küll halinde kanun hükmünün tatbik edilememesi zarureti ortaya çıkmış olabilir. Bu gibi haller için kanun 318. maddede hükmünü koymuştur. Kanunun iki maddesi hükmünü (TCK. 316, 318) böylece tefrik etmek lâzımdır.

Failin, paraların kalplığını bilmesi lâzımdır. Bu bilginin paranın alındığında bilinmesi şarttır.

b) *Bilmeden alım, bilerek sürüm* : TCK. nun 320. maddesine göre «bilmeyerek aldığı kalp veya tağyir edilmiş olan paraları bilerek sarfeden veya başka suretle tedavüle çıkaran kimse» cezalandırılır. Bu fiilin cezası, kalpazanlık suçlarının cezalarından pek hafiftir, kanun «başlangıçta hata» yı nazara almıştır (68).

(66) Zerboglio, s. 214.

(67) bk. Manzini, VI, n. 1896.

(68) Goyet, s. 104.

Bu hükmü «sonradan husule gelen kas» a misal göstermek mümkündür. Failin parayı sürme anında kalplığa vakıf olduğunun sübutu icap eder. Sürmenin tarz ve şekli ekseriya kasdı göstermeğe kâfidir. Bilmeden aldığı paranın kalplığı hakkında sadece «şüphe» bilmek sayılır.

Bilmeden aldığı kalp parayı failin yanında bulundurması ile değil sümmesiyle suç tekemmül eder. «Teşebbüs» mümkündür. Bilmeden aldığı kalp paranın böyle olduğunu anlayan kimsenin üç gün içinde Hükûmete teslim etmemesi «kabahat» sayılmıştır (TCK. 531).

Bilmeden aldığı kalp parayı, kalp olduğunu öğrendikten sonra, paranın kalp olduğunu bilen ve kendi başına sürmek için almak isteyen bir kimseye satan şahsın bilmeden alıp bilerek sürmek suçundan değil, sürmek için satın alan kimsenin suçuna «iştirak» ten cezalandırılması lâzımdır (69).

Ç. Kıymetli damgalarda sahtekârlık:

1) *Kıymetli damga kavramı*: Kanunun tatbikinde «kıymetli damgalardan maksat, hususi kanunlara göre çıkarılmış olan damgalı kâğıtlar ve damgaya yarayan markalar, pullar ve pula muadil tutulan sair kıymetli kâğıtlardır» (TCK. 322).

Kanunun tadilinde «damgalı kâğıtların Ceza Kanununa göre ne olduğunu gösteren maddenin son fıkrasına hususi kanunlara göre çıkarılmış olmak kaydının ilâvesi lüzumlu ve faydalı görülmüştür» (70). Fakat bu kaydın münhasıran «damgalı kâğıtlar» a inhisar ettiğini gösteren bu gerekçenin kanun vazunun hakiki maksadını aksettirdiği iddia edilemez. Zira «hususî kanunlara göre çıkarılmış olmak kaydı bütün kıymetli damga nevelerine şâmil tabii bir şart» tır (71). Kanuna dayanmayan bir vasıtalı vergi mevcut değildir.

a) *Damgalı kâğıtlar*: Kıymetli damgalar «vasıtalı vergi» nin tahsil edildiğini gösteren işaretlerdir. Ekseriya muayyen bir akit veya beyanın yazılması için kullanılan kâğıtlardır.

(69) Lucchini, m. 258, n. 1.

(70) 2275 sayılı K. gerekçesi; bk. Erman (sahtekârlık cürümleri), ss. 68.

(71) Erman (s. g. makale), s. 271.

«Yabancı kıymetli damgalar» bakımından tereddüt edilebilir. Maddenin tadilinden evvel (TCK. 331) sarahaten «Devletin kıymetli damgaları» ndan bahsedilirken tadilden sonra (1933 tadili) bu sarahate maddede (TCK. 332) yer verilmemiştir. Buna bakılarak «vazı kanunun bu himayeyi millî ve yabancı kıymetli damgalara seviyyen tanımak sistemini tercih eylemiş» olduğu (72) neticesine varılabilir. Fakat aksi düşüncenin daha isabetli olacağı zannındayız. Zira Türk Devletinin iltihak ettiği ve ona göre kanunu tadil ettiği milletlerarası anlaşma, himayede eşitliği millî ve yabancı «paralar» için kabul etmiştir.

b) *Damgağa yarayan markalar* : Bunların «damga pulu» mânasına geldiği söylenebilir (73). Fakat bir vergi veya harcın alındığını gösteren damgalar (sinema biletlerinin arkasındaki damgalar gibi) mânasına alınması da mümkündür.

c) *Pullar* : Bir hizmet karşılığında veya bir vergi veya harcın alındığını göstermek maksadiyle kullanılan her çeşit pul bu tâbire dahildir. Bu itibarla bu tâbir posta pullarına olduğu kadar damga pullarına da şâmilidir (74). Fakat bir hizmet veya vergi, harç karşılığı olmayan işaretlerde (uçak postası işareti gibi) pul vasfı yoktur.

Pul kavramında «vergi» mevcut olduğuna göre ancak Devlet pulları hakkında maddenin tatbiki icap ederse de «pula muadil tutulan sair kıymetli kâğıtlar» (TCK. 322) ibaresi kavramı genişlemiştir. Bazı müessese veya cemiyetlerin pullarının ihtiyarî olarak mektup, bilet gibi şeylere yapıştırılmasında bu vasıf yoktur. Fakat bir kanun ile her zaman veya muayyen günlerde yapıştırılması mecburî kılınmış müessese veya cemiyet pulları «pula muadil tutulan kıymet» sayılmalıdır.

2) *Suçun unsurları* : Kıymetleri damgalar hakkında taklit, tağyir memlekete sokmak, muhafaza, tedavüle koymak, tavassutta bulunmak, almak (TCK. 322, 316, 318, 320) fiillerini «kast» ile işlemek fiilleri suçun unsurlarını teşkil etmektedir. Bu fiillerin ve kasdın izahı yukarıda yapılmıştı. Taklit veya tağyir fiillerine iştirak etmeksizin kıymetli damgaları bilerek almak ve kullanmak (TCK.

(72) Erman (s. g. makale), s. 271.

(73) Erman (s. g. makale), s. 271.

(74) Aksi : Erman (s. g. makale), s. 272.

327, f 1), bilmeden alındıktan sonra bilerek kullanmak (TCK. 327, f 2) kanunda ayrıca hükme bağlanmıştır.

Kıymetli damgaların üzerine evvelce kullanılmış olduklarına dair konulan işaretleri silmek veya her ne suretle olursa olsun yok etmek suretiyle kullanan veya kullanılmak üzere başkalarına veren kimsenin fiili de ayrı bir suç teşkil eder (TCK. 329, f 1). Eğer fail, kullanılmış pulları iptal işaretlerini yok etmeksizin evrak, eşya veya mektuplar üzerine bilerek yapıştırıp tekrar kullanmış ise daha az bir ceza ile (TCK. 329, f 2) cezalandırılır. Bu itibarları «işaretler» i bilerek veya bilmeden kullanmak arasında fark vardır. Kullanmanın tabii ârazı (eskime buruşma gibi) işaret sayılmaz. İptal işaretinin iyi çıkmamış olmasından istifade etmek halinde suç hafif cezayı müstelzim sayılmalıdır. Buna mukabil iptal işaretinin ancak kısmen silinebilmiş olması suçun mahiyetini değiştirmez. Bu suç için kıymetli damgaların (ve pulların) normal gayesinde kullanılmış olması lâzımdır. Koleksiyonda kullanmak için iptal işaretlerinin bilinmesi halinde bu hüküm tatbik edilemez.

D. Bilet sahtekârlıkları :

1) *Suçun mevzuu* : Kanun «demiryolu veya sair âmme nakliyat şirketlerinin biletleri» ni nazara almıştır. «Bilet» tâbiri geniş mânada kullanılmıştır. Bu itibarla suç konusu biletin mutlaka insan veya yük nakletme karşılığı olması şart değildir. «Nakliyat mahallerine (meeselâ istasyon ve iskelelere) duhul hakkını veren biletler» (75) ve hattâ emanet bırakılan eşya bileti de (76) bu tâbire dahildir. Fakat nakliyat ile alâkalı olmayan kısımlara giriş biletleri (meselâ gazino ve sair gibi) bu hükümden hariçtir (77).

Biletin «demiryolu veya sair âmme nakliyat şirketleri» ne ait olması lâzımdır. «Demiryolu» kanunda tarif edilmiştir (TCK. 393). İstanbul Tunel İdaresi biletleri, tramvay biletleri demiryolu biletleridir. Zira bunlar demiryolunun kanunî tarifine girmektedir. Yataklı vagon biletleri de aynı anlamdadır.

Demiryolundan gayri sair nakliyat şirketleri biletlerini de kanun himaye etmiştir, yeter ki âmme nakliyatı bahis mevzuu olsun.

(75) Erman (s. g. makale), s. 274.

(76) Manzini, VI, n. 1944.

(77) bk. Manzini, VI, n. 1944.

Fakat bunun için teşebbüsün bir Devlet işletmesi olması şart değildir, hususî hukuka dahil hakiki şahıslara ait teşebbüslerin veya hükmi şahıslarca işletilen kara, hava, deniz nakliyat şirketleri biletleri de madde hükmüne dahil olur. İşletmede âmme nakliyatı vasfının bulunması lâzımdır. Âmme işletmesi olmayan teşebbüslerde bu yolda bir izin veya müsaadenin alınmış olması lâzımdır. Zira resmen tanınmış bir hizmette âmme vasfı görmek imkânsızdır (78).

Yabancı teşebbüs biletleri, Türkiye'de kullanılabilirdikleri nispette bu madde hükmüne dahil olabilir.

2) *Suçun maddî unsuru* : Bahis konusu biletleri «taklit veya tağyir etmek» veyahut bu fiillere iştirak etmeksizin «taklit veya tağyir edilmiş olan biletleri sürmek için almak veya muhafaza etmek veya tedavüle koymak» (TCK. 325), taklit ve tağyir fiillerine iştirak etmeksizin «taklit ve tağyir edilmiş olan biletleri bilerek alıp kullanmak» veya «bilmeyerek alıp bilerek kullanmak» (TCK. 328) veya «biletlerin üzerine evvelce kullanılmış olduklarına dair konulan işaretleri bilmek veya her ne suretle olursa olsun yok etmek suretiyle bunları kullanmak veya kullanmak üzere başkalarına vermek» (TCK. 329) hallerinde suçun maddî unsuru işlenmiş olur. Bu fiillerden ayrı maddelerde farklı cezalarla gösterilenlerden bir kaçını birden işlemek halinde en ağır cezayı gerektiren hükme göre ceza verilecektir.

3) *Suçun manevî unsuru* : Umumi kast kâfidir. Failde «menfaat saiki» dahi aranmaz, haksız rekabet maksadiyle de işlenmiş olsa aynı hükümler tatbik olunur. Taklit veya tağyir edilmiş biletlerin kullanılması devam ettiği müddetçe suçun tekemmül safhası devam eder (79). Biletin karşılığı ödenmiş olsa dahi suç işlenmiş sayılır. Bu itibarla kaybolmuş bilet yerine geçmek üzere sahtesinin tanzimi bu hükme girer (80). Zira kanunda korunmak istenen şey bilet bedeli değil, âmme itimadıdır.

---

(78) kşz. Erman (s. g. makale), s. 276; bk. Manzini, VI, n. 1944; Zerboglio, s. 239.

(79) Manzini, VI, n. 1946.

(80) Manzini, VI, n. 1956.